

Téma: Rovnoprávni? – Ľudské práva

Blok č. 3: Čie práva? / konať

Tento blok sa zameriava na historické aspekty ľudských práv a práv menšín, ako aj na základné zásady, z ktorých tieto práva vychádzajú.

Vzdelávacie výstupy tohto bloku

Študenti dokážu:

- diskutovať o vzťahu medzi totalitnými režimami a upieraním práv
- lepšie formulovať svoje názory a stanoviská k tejto téme pomocou tvorivých prostriedkov
- formulovať a vyjadriť svoj úsudok o význame ľudských práv

Poskytnutý zdrojový materiál

- Zdrojový materiál č. 9 Citáty známych obhajcov ľudských práv
- Zdrojový materiál č. 10 Citáty ľudí žijúcich v totalitných režimoch
- Zdrojový materiál č. 11 Maslowova pyramída potrieb
- Zdrojový materiál č. 12 Citát
- Zdrojový materiál č. 13 Článok
- Zdrojový materiál č. 14 Sacharovova
- Zdrojový materiál č. 15 Piesne a maľby na tému práv

Frontálna aktivita č. 1: Inšpirácia pre obhajcov ľudských práv

Spýtajte sa svojich študentov: „Nakoľko bezpečne sa cítite v každodennom živote?“ Povzbudte ich, aby vyjadrili svoje názory a odôvodnili svoje odpovede. Potom ich požiadajte, aby pouvažovali nad dejinami svojej krajiny a určili príklady porušenia práv. Ich odpovede sa môžu vzťahovať k významnej udalosti, napríklad k vojne, diktatúre alebo podobnej mimoriadnej skutočnosti. Vysvetlite rozdiel medzi priamym a nepriamym porušovaním práv. V tejto súvislosti ich požiadajte, aby pouvažovali nad výrazmi z každodenného života, ktoré oni alebo ľudia okolo nich používajú a ktoré v skutočnosti môžu urážať iných ľudí alebo sociálne skupiny. Myslia si, že podobné výrazy sú neškodné? Mohli by uviesť argumenty, prečo tieto vyjadrenia môžu škodiť a prečo sú urážlivé? Požiadajte ich tiež, aby si spomenuli na osobu, ktorá bojovala za ľudské práva. Na túto aktivitu použijete zdrojový materiál č. 9.

Frontálna aktivita č. 2: Totalitné režimy Čo bolo možné dostať výmenou za upreté práva

Rozdajte študentom zdrojový materiál č. 10 a vysvetlite im, že si prečítajú osobné názory ľudí, ktorí žili v totalitných režimoch a z osobných dôvodov nenamietali proti upieraniu ľudských práv alebo im toto upieranie nevadilo. Študenti si tiež prečítajú úryvok zo známej knihy Zvieracia farma o živote v totalitnom systéme. Podarí sa študentom nájsť prvky, ktoré sú spoločné s názormi vyjadrenými v zdrojovom materiáli č. 9? Spýtajte sa ich, či si myslia, že všetci vnímali okolnosti rovnako ako títo ľudia.

Zamerajte diskusiu na potreby a želania ľudí (a ich význam) ako príčiny zrodu práv. Želania i potreby sú veľmi dôležité v našom každodennom živote, idú však ruka v ruku s právami? Je jedna koncepcia dôležitejšia ako tá druhá? Na to, aby mohli študenti lepšie preskúmať vzťah medzi želaniami, potrebami a s nimi súvisiacimi právami, rozdajte im zdrojový materiál č. 11. V roku 1943 psychológ Abraham Maslow definoval hierarchiu ľudských potrieb: základ pyramídy tvoria telesné potreby či fyziologické požiadavky ľudského prežitia. Ak tieto požiadavky nie sú splnené, ľudské telo nedokáže normálne fungovať. Telesné potreby sú považované za najdôležitejšie a mali by byť uspokojené ako prvé. Po nich nasledujú potreby bezpečia, medzi ktoré patrí osobná, finančná a zdravotná istota. Keď nazrieme do deklarácie ľudských práv OSN, zistíme, že tieto potreby sú uvedené ako základné ľudské práva. Požiadajte študentov, aby prepojili ďalšie práva z deklarácie OSN s Maslowovou pyramídou.

Potom diskutujte o tom, ako nám táto hierarchia potrieb pomáha vysvetliť, že niekedy jednotlivci, ktorým sú upierané určité práva – napríklad sloboda prejavu, pohybu – neprotestujú, pokiaľ sú splnené ich základné práva. Čo však potom zabráni autoritatívnemu režimu, aby nám neuprel ďalšie práva? Niekedy môže autoritatívny režim chrániť veľkú časť obyvateľov, a pritom byť namierený proti špecifickým sociálnym / menšinovým skupinám.

Frontálna aktivita č. 3: Obrana našej ľudskosti

Rozdajte študentom zdrojový materiál č. 12 so slávnym citátom Martina Niemöllera, ktorý prežil nacistický koncentračný tábor. Aké sú reakcie študentov na tento citát? Všetkých nás spája naša ľudská prirodzenosť, s ktorou priamo súvisia základné ľudské práva. Ochrana týchto práv má všeobecnú platnosť pre všetkých, bez ohľadu na etnický, náboženský, sociálny či iný pôvod.

Ak chcete túto diskusiu prehĺbiť, rozdajte študentom zdrojový materiál č. 13. Obsahuje článok profesora kriminológie z roku 2012, v ktorom tvrdí, že predstavovanie veľkých skupín ľudí pomocou obrazov zvierat zbavuje cieľovú skupinu ľudskosti v očiach ostatných. Podobné odľudšťovanie viedlo v minulosti a vedie i dnes k tragickým dôsledkom. Nájdu študenti takéto príklady?

Skupinová aktivita č. 1: Európsky parlament a boj za ľudské práva

Položte študentom otázku: „Kto môže zaručiť dodržiavanie ľudských práv?“ Ponechajte im čas na odpovede a ich zdôvodnenie a potom im vysvetlite, že niekedy môžu byť v tejto oblasti účinnejšie zastrešujúce organizácie. Oboznámte svojich študentov s tým, že dodržiavanie ľudských práv je jednou zo základných hodnôt Európskej únie. Európsky parlament zaviedol Sacharovovu cenu za slobodu myslenia v roku 1988. Spýtajte sa študentov, či vedia, ako vznikol názov ceny. Rozdajte im zdrojový materiál č. 14, v ktorom nájdú stručné vysvetlenie pôvodu pomenovania ceny. Na základe toho ich požiadajte, aby sa zamysleli a diskutovali o historickom a symbolickom pozadí tejto iniciatívy.

Po tejto krátkej diskusii rozdeľte triedu do skupín a vyzvite študentov, aby analyzovali zdrojový materiál č. 14 a odpovedali na otázky v ňom obsiahnuté. Pripomeňte im pôvod Sacharovovej ceny a boj za ľudské práva na pozadí studenej vojny a vyzvite ich, aby porovnali situáciu vtedy a teraz podľa držiteľov ceny. Cena sa udeľuje jednotlivcom, ktorí výnimočne prispeli k boju za ľudské práva na celom svete. Nechajte študentov nájsť mená držiteľov Sacharovovej ceny z minulosti na tejto adrese:

<http://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/en/laureates.html>

Vyzvite ich, aby sa zamysleli nad príčinami, prečo EÚ sleduje porušovanie ľudských práv mimo EÚ. Vysvetlite im, že počas skupinovej diskusie majú svojim spolužiakom prezentovať názory, úvahy a zistenia svojej skupiny.

Ak máte čas, požiadajte ich, aby sa zamysleli nad prioritami, ktoré by stanovili, ak by boli členmi výboru pre Sacharovovu cenu. Ak by si mali vybrať medzi dvomi prípadmi – závažné porušovanie ľudských práv mimo EÚ a menej závažné v rámci EÚ – v prípade ktorého by sa rozhodli udeliť cenu a prečo?

Skupinová aktivita č. 2: Zodpovední bádatelia v oblasti ľudských práv v akcii

Rozdeľte triedu na 5 – 6 približne rovnako veľkých tímov a každému tímu pridajte jedno právo alebo jedno právo menšinovej skupiny. Ako alternatívu môžete ponechať na tímoch, aby si zvolili niektoré – skutočné alebo fiktívne – právo menšinovej skupiny. Vysvetlite študentom, že sú marketingoví experti pracujúci pre skupiny v oblasti ľudských práv a že nedávno boli poverení prípravou marketingovej kampane týkajúcej sa špecifickej kategórie práv. Každá skupina musí pripraviť celú kampaň: texty, propagačné materiály, akčný plán a účasť sociálnych médií. Pri výbere názvu kampane si môžu zvoliť fiktívny názov navrhnutý skôr v texte (Zodpovední bádatelia v oblasti ľudských práv v akcii) alebo si vymyslieť svoj vlastný. Takisto si môžu vytvoriť svoju vizuálnu identitu pomocou plagátov a bannerov, či dokonca zložiť pieseň. Študenti sa môžu inšpirovať zdrojovým materiálom č. 14. Každá skupina musí predstaviť svoju kampaň ostatným tak, akoby ju predstavovali prípadným priaznivcom. Uvidí sa tak, komu sa koho podarí presvedčiť. Vysvetlite im, že očakávate, že budú objektívni a zdržia sa vyjadrovania svojich osobných názorov.